

Nr 137.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående allmänna studielånefonden jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 1 (kapitalbudgeten, bilaga 6, punkt 13, s. 19—21 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1944) har redogörelse lämnats för allmänna studielånefondens ställning och behov för budgetåret 1944/45. Någon ny kapitalinvestering har icke ansetts erforderlig för nämnda budgetår.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Gillström m. fl.* (I: 15) och den andra inom andra kammaren av herr *F. Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.* (II: 38), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta anslå ett belopp av 50 000 kronor att användas till räntefria studielån ur allmänna studielånefonden för år 1944,

dels ock en inom andra kammaren av herr *F. Kylling m. fl.* väckt motion (II: 282), vari hemställts, att å riksstaten för budgetåret 1944/45 måtte uppföras ett anslag å 100 000 kronor att tillföras allmänna studielånefonden.

I fråga om motiveringen för de i nämnda motioner gjorda yrkandena hänvisas till motionerna II: 38 och II: 282.

Departementschefen har anfört följande.

Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur Kungl. Maj:t äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag. I samband med inrättandet år 1939 av en särskild fond för räntefria lån åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, vilka studerande sedan dess ej längre beviljas lån ur den allmänna studielånefonden, har den ändringen vidtagits, att lån ur sistnämnda fond icke såsom förut tilldelats blott obemedlade utan även kunna utdelas till mindre bemedlade lärjungar. Från och med budgetåret 1941/42 ha de allmänna stipendierna för elever vid folk- och småskoleseminarierna ersatts med studielån, vilka utgå från en särskild, därför avsedd del av allmänna studielånefonden.

Till kapitalinvestering har riksdagen för varje budgetår beviljat anslag. Sålunda beviljades för budgetåret 1942/43 160 000 kronor, varav 100 000

kronor skulle användas till studielån åt elever vid folk- och småskoleseminarierna. För innevarande budgetår utgör investeringsanslaget 85 000 kronor, vilket belopp är avsett endast för sistnämnda lån. För övriga lån har någon ny kapitalinvestering icke ansetts erforderlig.

Fondens kapitaltillgångar uppgingo den 1 juli 1943 till cirka 4 016 000 kronor. Härtill komma dels anslaget av 85 000 kronor för innevarande budgetår och dels en icke i anspråk tagen reservation om 208 000 kronor, vilka medel den 1 juli 1943 ännu icke tillförts fonden.

Kostnaderna för den nämnd, som jämlikt reglementet handlägger låneärendena, bestridas från ett av riksdagen under åttonde huvudtiteln anvisat anslag. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

Antalet sökta och beviljade lån samt de beviljade lånen sammanlagda belopp åren 1933—1943 ävensom summan av de för varje år disponibla medlen, allt med undantag av studielånen till elever vid folk- och småskoleseminarier, framgå av följande tabell:

Utdelningsår	Fortsatta lån			Nya lån			Summa lån			Disponibla medel c:a kronor
	antalet		beviljade lån kronor	antalet		beviljade lån kronor	antalet		beviljade lån kronor	
	sökta	beviljade		sökta	beviljade		sökta	beviljade		
1933	211	187	179 150	975	122	112 400	1 186	309	291 550	295 241
1934	228	211	200 000	1 065	126	125 400	1 293	337	325 400	327 203
1935	229	204	204 375	1 045	117	115 500	1 274	321	319 875	327 666
1936	214	204	201 400	1 046	149	149 250	1 260	353	350 650	350 672
1937	239	234	238 300	1 112	143	153 600	1 351	377	391 900	391 936
1938	270	267	286 025	1 104	129	135 900	1 374	396	421 925	420 774
1939	283	275	299 650	1 156	130	136 900	1 439	405	436 550	435 384
1940	262	177	163 700	864	64	56 300	1 126	241	220 000	221 000
1941	175	135	140 600	855	141	139 100	1 030	276	279 700	280 000
1942	185	177	187 800	911	108	105 700	1 096	285	293 500	300 000
1943	160	151	156 800	884	146	140 400	1 044	297	297 200	440 000

Motsvarande siffror utgöra i fråga om studielån till elever vid folk- och småskoleseminarier:

Utdelningsår	Fortsatta lån			Nya lån			Summa lån			Disponibla medel c:a kronor
	antalet		beviljade lån kronor	antalet		beviljade lån kronor	antalet		beviljade lån kronor	
	sökta	beviljade		sökta	beviljade		sökta	beviljade		
1941	12	11	10 800	166	136	127 050	178	147	137 850	140 000
1942	85	83	78 900	35	21	20 000	120	104	98 900	100 000
1943	26	26	25 600	93	62	59 400	119	88	85 000	85 000

Enligt vad jag under hand inhämtat kunna behållna medel till ett belopp av cirka 450 000 kronor beräknas stå till förfogande för utdelning av ytterligare lån våren 1944. Detta belopp överstiger väsentligt summan av vad som disponerats år 1943 till lån åt seminarieelever och till övriga lån, 382 200 kronor. Medelsbehovet för seminaristlånen torde för nästa läsår kunna beräknas till omkring 100 000 kronor. För övriga lån skulle således återstå ett belopp av ungefär 350 000 kronor, vilket icke oväsentligt överstiger vad som utdelats för detta ändamål under de senaste åren.

Med hänsyn till den stora behållningen å fonden synes någon ny kapitalinvestering icke erforderlig för nästa budgetår. Härvidlag är att märka, att seminaristlånen inrättats så sent som år 1941 och att återbetalningen av dylika lån därför ännu icke börjat. Den omständigheten, att seminaristlåne-medel således icke ingå i fondens behållning, synes dock icke böra utgöra hinder för att de behållna fondmedlen tagas i anspråk även för denna gren av låneverksamheten.

I detta sammanhang erinrar jag, att Kungl. Maj:t föreskrivit, att de för seminaristlån avsedda medlen skola redovisas särskilt för sig under studielånefonden. Denna föreskrift sammanhänger med seminaristlånens hittillsvarande särställning. Med den nuvarande uppdelningen ha seminaristerna i viss mån haft större möjligheter att erhålla lån än övriga lånesökande. Någon tvingande anledning att upprätthålla denna åtskillnad synes icke numera vara för handen. Föreskriften om särskild redovisning av de för seminaristlån avsedda medlen synes därför icke längre erforderlig. För den händelse riksdagen ej framställer erinran häremot, torde alltså den särskilda redovisningen i fråga böra inställas.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har departementschefen ansett, att med hänsyn till den stora behållningen å allmänna studielånefonden någon ny kapitalinvestering icke vore erforderlig för nästa budgetår. Utskottet har även under hand förvissat sig om att tillräckliga medel för närvarande stå till förfogande för att med lån ur fonden tillgodose för dylika låns erhållande kvalificerade sökande. Utskottet anser sig därför icke böra tillstyrka bifall till de i motionerna I: 15 och II: 38 samt II: 282 framställda yrkandena. Utskottet vill emellertid framhålla betydelsen av att fondens för utdelning disponibla tillgångar motsvara det vid varje tidpunkt aktuella behovet, så att icke eljest kvalificerade sökande komma att förvägras lån på grund av brist på medel. Utskottet förutsätter, att studielånenämnden med uppmärksamhet följer utvecklingen på detta område och hos Kungl. Maj:t gör den framställning i ämnet som förhållandena må påfordra.

Utskottet är ense med departementschefen därom, att föreskrift om särskild redovisning av de för lån till seminarieelever avsedda medlen icke längre torde vara erforderlig, varför utskottet icke har funnit något att erinra mot, att denna redovisning inställas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

- a) att motionerna I: 15 och II: 38 samt II: 282 icke må av riksdagen bifallas;

b) att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet här ovan anfört i fråga om lån till seminarieelever.

Stockholm den 16 maj 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 135.

Reservation

av herr *Viklund*.
